

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lastensuojelulakia koskevan esitysluonnoksen perusteella on osin hankala saada käsitystä esityksen keskeisistä ehdotuksista, tavoitteista ja tarpeesta lainmuutokselle. Esitystä olisi mahdollista monin paikoin tiivistää. Vaikutuksia on käsitelty pääosin monipuolisesti, mutta esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia tulee tarkentaa.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- Esityksen taloudellisista vaikutuksista ei käy riittävästi ilmi esityksestä aiheutuvien kustannusten suuruusluokka. Esitystä tulee tältä osin täydentää.
- Esityksessä tulee kuvata konkreettisemmin esityksen vaikutuksia lasten ja nuorten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Millaisia vaikutuksia esityksellä on esimerkiksi lapsen tai nuoren oikeuteen henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, omaisuuden suojaan tai yksityiselämän ja perhe-elämän suojaan?
- Esityksessä tulisi arvioida tarkemmin ehdotettujen muutosten vaikutuksia lastensuojelulaitosten työntekijöiden työturvallisuuteen. Parantavatko vai heikentävätkö muutokset työturvallisuutta?

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lastensuojelulakia, terveydenhuoltolakia, lakia sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta. Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä sekä laki valtion kasvatustalouksista ja niissä toimivien henkilöiden eläkeoikeuden perusteista kumottaisiin.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun sekä turvata lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutuminen. Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaa, jonka mukaan hallituskaudella toteutettavassa lastensuojelulain-säädännön uudistamisessa varmistetaan sijaishuollossa olevan lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen rajoitustoimien käytön edellytyksiä selkeyttämällä. Uudistuksella mahdollistetaan lastensuojeluviranomaisille ja sijaishuoltopaikoille nykyistä riittävämmät toimivaltuudet tehdä työtään. Esityksessä selkiytetään kasvatuksellisen rajaamisen ja rajoitustoimenpiteiden välistä rajaa. Hallitusohjelman mukaisesti viranomaiset veloitetaan aktiiviseen yhteistyöhön sekä varmistetaan riittävä toimivalta ja keinovalikoima, jotta sijaishuoltopaikastaan luvatta poissa oleva lapsi löydetään nopeasti ja saadaan palautettua. Lisäksi uudella kuntouttavalla suljetulla laitospalvelulla mahdollistetaan lisäkeinoja alle rikosvastuuiän olevien lasten rikoskierteiden katkaisuun.

Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset, jotka liittyvät lastensuojelun ja psykiatrian osaamisen yhteensovittavien lastensuojelun palveluyksiköiden toteuttamiseen.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta on osin hankala saada selkeää käsitystä esityksen nykytilasta, tavoitteista, keskeisistä ehdotuksista sekä lainmuutoksen tarpeesta. Esitysluonnosta olisi hyvä monin paikoin tiivistää. Esimerkiksi vaikutusarviointia koskevassa osiossa on tekstiä, joka ei ole vaikutusten arviointia. Tekstin karsimisella ja tarkemmalla jäsentämisellä asiaa tuntemattoman lukijan olisi helpompi hahmottaa esityksen keskeinen sisältö.

Esitysluonnoksen nykytilan kuvauksessa on paljon numeerista tietoa, mikä on myönteistä.

Arviointineuvosto ehdottaa, että esitysluonnoksen nykytilan kuvausta selkeyttäisi se, jos lastensuojelun eri palveluiden piirissä olevien lasten lukumäärää sekä keskeisten toimintojen nykyisiä kustannuksia koottaisiin esimerkiksi taulukkoon.

Esitysluonnoksen mukaan esityksen välittömät vaikutukset kohdistuisivat lähtökohtaisesti kaikkiin sijoitettuihin lapsiin, joita oli vuonna 2024 yhteensä 17 100. Esitysluonnoksessa todetaan myös, että ehdotettavan suljetun laitospalvelun välittömät vaikutukset kohdistuisivat ainakin ensivaiheessa pieneen määrään lapsia, arvioilta noin 20–25 lapseen. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esitysluonnoksessa on tuotu esille ehdotettujen muutosten keskeisten kohderyhmien suuruusluokka.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksen vaikutusarviointiosioon sisältyy yhteenveto esityksen keskeisistä vaikutuksista sekä ehdotuksiin liittyvistä riskeistä ja miten niitä voitaisiin

ehkäistä. Lisäksi esitysluonnoksessa on tuotu esille vaikutusarvioihin liittyviä epävarmuuksia, mikä on myönteistä.

Arviointineuvosto pitää esimerkillisenä sitä, että esityksen vaihtoehtoiset toteuttamistavat on kuvattu informatiivisessa taulukossa. Näin lukija saa yhdellä silmäyksellä käsityksen esityksen valmistelun aikana esillä olleista toteuttamisvaihtoehdoista sekä niiden eduista ja puutteista.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esityksen valmistelun aikana on kuultu ehdotetun sääntelyn kohderyhmiä, kuten eri viranomaisia sekä sijaishuollossa olevia lapsia. Kuulemisen tuloksia on kuvattu kuitenkin hieman hajanaisesti esityksen eri osioissa. Esitysluonnoksessa on myös selostettu keskeinen lausuntopalaute ja kerrottu, millä tavalla esitystä on muutettu tai täydennetty lausuntopalautteen perusteella.

Esitysluonnoksessa on informatiivinen kuvaus pohjoismaisten verrokkimaiden lastensuojelun käytännöistä. Kuvauksessa tarkastelunäkökulmana on etenkin lastensuojelulaitosjärjestelmä ja laitosten rajoittamiskäytännöt. **Arviointineuvosto katsoo**, että kuvauksessa ei käy kuitenkaan ilmi, ovatko Pohjoismaissa käytettävissä olevat keinot olleet vaikuttavia tai onko niiden vaikuttavuutta arvioitu.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa käy ilmi, että ehdotetusta sääntelystä aiheutuu kustannuksia kunnille, hyvinvointialueille ja valtiolle. Taloudellisissa vaikutuksissa on kuvailevaa tekstiä sekä määrällisiä arvioita. Esitysluonnoksesta jää käsitys, että esityksestä aiheutuvat kustannukset ovat ehkä joitakin miljoonia.

Arviointineuvosto katsoo, että taloudellisista vaikutuksista ei käy riittävästi ilmi esityksestä aiheutuvien kustannusten suuruusluokka. Esitystä tulee tältä osin täydentää.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan useita erilaisia keinoja, joilla puututaan lasten ja nuorten perusoikeuksiin. Esitysluonnoksen mukaan esimerkiksi suljetussa laitospalvelussa olevien lasten ja nuorten liikkumisvapautta ja yhteydenpitoa voitaisiin rajoittaa. Esitysluonnoksessa on pääosin tuotu esille perusteita, miksi tällaisia keinoja tarvitaan ja se, että keinojen avulla on tarkoitus suojella lapsia. Esityksen vaikutuksia lasten ja nuorten perusoikeuksiin sekä yhdenvertaisuuteen käsitellään kuitenkin melko yleisellä tasolla.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulee kuvata konkreettisemmin esityksen vaikutuksia lasten ja nuorten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Näiden oikeuksien toteutumista tulee arvioida erityisesti lastensuojelulain 11 luvun mukaisten rajoitustoimien käyttöön liittyvien lainmuutosten osalta, sillä rajoitustoimilla voidaan rajoittaa lapsen oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, omaisuuden suojaa tai yksityiselämän ja perhe-elämän suojaa. Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista olisi hyvä kuvata esimerkiksi lasten ja nuorten arjen näkökulmasta. Esimerkiksi, jos lapselta tai nuorelta otetaan

pois viestintävälineet tai maksuvälineet sen vuoksi, että niiden käyttö vaarantaa lapsen omaa tai muiden henkilöiden turvallisuutta, millaisia vaikutuksia tällä on lapsen tai nuoren perusoikeuksien toteutumiseen?

Esitysluonnoksen mukaan suljetussa laitospalvelussa olevan lapsen tai nuoren tarvetta olla suljetussa laitossijoituksessa arvioidaan neljän kuukauden välein. On mahdollista, että lapsi tai nuori voi olla sijoitettuna tällaisessa suljetussa laitoksessa jopa vuosia.¹ **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee arvioida, millaisia vaikutuksia tällaisella pitkäaikaisella sijoittamisella suljettuun laitospalveluun on lasten ja nuorten perusoikeuksien toteutumiseen.

Esitysluonnoksessa tuodaan esille, että poikien osuus kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista on tyttöjä hieman suurempi, jolloin esityksen vaikutukset saattaisivat olla poikiin suuremmat kuin tyttöihin. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä olisi hyvä tuoda esille, onko esityksellä positiivisia vaikutuksia tasa-arvoon. Positiivisia vaikutuksia voisi syntyä esimerkiksi sitä kautta, että ehdotetuilla keinoilla pyritään ehkäisemään lasten lähtemistä hatkaan, mikä ehkäisisi heidän joutumistaan erilaisten rikosten uhriksi. Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että hatkassa olevat tytöt kokevat usein seksuaalista väkivaltaa.

Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että lastensuojelulaitoksissa työskentelevät henkilöt voivat kohdata väkivaltaa tai sen uhkaa työssään. Esimerkiksi lasten lisääntyneet päihde- ja mielenterveysongelmat tuovat työhön erilaisia työturvallisuusriskejä. Ehdotetun sääntelyn myötä työntekijöillä olisi jatkossa mahdollisuus käyttää erilaisia voimankäyttökeinoja esimerkiksi lapsen rauhoittamiseksi tai vaarallisen esineen poisottamiseksi.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulisi arvioida tarkemmin ehdotettujen muutosten vaikutuksia työntekijöiden työturvallisuuteen. Parantavatko vai heikentävätkö muutokset työturvallisuutta? Esitysluonnoksessa tuodaan esille, että ehdotettujen muutosten myötä poliisin antaman virka-avun kynnys voi nousta, jolloin lastensuojelun työntekijät voivat kohdata enemmän vaarallisia tilanteita, joissa on käytettävä voimakeinoja.

Esitysluonnoksen mukaan esityksellä ei olisi lähtökohtaisesti merkittäviä vaikutuksia kielellisten oikeuksien toteutumiseen kansalliskielten osalta, koska esityksellä ei muutettaisi palvelujen käyttäjien oikeutta saada palveluja omalla äidinkielellään. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esitysluonnoksessa on tunnistettu esityksen vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin.

¹ Esitysluonnoksen mukaan sijoittamispäätös suljettuun laitokseen olisi toistaiseksi voimassa oleva. Sijoituksen olisi kuitenkin päätyttävä viimeistään silloin, kun henkilö täyttää 18 vuotta.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu lastensuojelulakia ja siihen liittyviä lakeja koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: STM009:00/2024), jonka sosiaali- ja terveysministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 1.7.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 7. elokuuta 2025

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Essi Römpötti

Erityisasiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.